

Jarduerak

**6. Unitatea:
Giza Eskubideak**

1. Jarduera:

Izenburua: Aktibistak LGBTI kolektiboaren eskubideen aldeko borrokan Afrikan

Kategoria: SUSTRAIRA

Aurkezpena:

Azken hamarkadetan, LGBTI pertsonen eskubideen aldeko aldarrikapen-mugimenduak indarra hartu du Afrikan. Afrikako herrialde guztietan, LGBTI erakundeak eta pertsonak homofobiaren eta transfobiaren aurkako erresistentzia sendoa gauzatzen ari dira, salaketaren, protestaren eta diskriminatuak ez izateko beren eskubideak aldarrikatzearen bidez, bai eta LGBTI pertsonen diskriminaziorik ezaren aurkako borrokaren inguruan sentsibilizatzeko hezkuntza-kanpainak ere.

Jarduera honetan, Afrikako LGBTI ekintzaileak ezagutuko ditugu, berdintasun eta aintzatespen sozial erabatekoa lortzeko gainditu gabeko erronkei aurre egiteko borrokatzen direnak.

Helburu didaktikoak:

1. Lesbiana, gay, bisexual eta transexualen kolektiboek buruzko informazioa bildu (LGBT kolektiboa) eta haien aldarrikapenak laburtu.
2. Afrikako LGBT kolektiboaren egoe-

rari buruz hausnartu.

3. Orientazio afektibo-sexualak onartu eta errespetatu, eta eguneroko bizitzan (akademikoa, etxekoa, lanekoa, kulturala eta abar) defendatu pertsonen hautatzen duten orientazioa erabiltzeko duten eskubidea, gutxietsi eta diskriminatzen dituzten adierazpenak baztertu eta haien aurka erabilitako indarkeriaren aurka jarrera aktiboa izan.

Oinarrizko gaitasun transbertsalak:

1. Hitzezko zein hitzik gabeko komunikaziorako eta komunikazio digitalerako gaitasuna.
2. Ikasten eta pentsatzen ikasteko gaitasuna.
3. Elkarbizitzarako gaitasuna.
4. Ekimenerako eta espiritu ekintzailerako gaitasuna.
5. Izaten ikasteko gaitasuna.

Oinarrizko Ikasgai eta Gaitasun diziplinarrak:

1. **Geografia eta Historia** (Gaitasun sozial eta zibikoa).
2. **Balio etikoak** (Gaitasun sozial eta zibikoa).

Jarduerarekin transmititu nahi diren funtsezko mezuak:

- Afrikan eskubideak aldarrikatzeko lehen mugimenduak oso antzinakoak dira, eta historia osoan etengabeak izan dira. Horietako batzuk ikusiko ditugu.
- Historikoki, Afrikan “kolektibo” deritzen eskubideak nagusitu dira

eskubide indibidualen gainera.

- Tradizio luze horri jarraituz, gaur egun mugimendu sozial ugari egiten ari dira gazteek gidatutako eskubideen aldeko borrokan, herri-tarren askatasun eta eskubideak zabaltzeko.

Ikasgelan kontuan hartu beharreko funtsezko alderdiak - "abisua":

- Ikasleek LGBT kolektiboaren aurkako indarkeria gutxiatea, diskriminatzea eta/edo sustatzea eta justifikatzea dakarten estereotipo, aurreiritzi eta rolak dituzten jarrerak identifikatzea eta aztertzea.

Garapena:

1. ZEREGINA: Hasteko, irakasleak jardueraren helburuak eta garapena aurkeztuko dizkie ikasleei, baita izango dituzten zereginak ere. Ondoren, 5 ikasle talde osatuko dira. Taldeak irakasleen ustez egokiak diren irizpideen arabera eratu daitezke.

Talde bakoitzari LGTBI aktibista haue-tako bana esleituko zaio:

1. TALDEA: Kasha Jacqueline Nabagesera

2. TALDEA: Grace Munene

3. TALDEA: Zanele Muholi

4. TALDEA: Eudy Simelane

5. TALDEA: George Reginald Freeman eta/edo Dumiso Gatsha

Zerrenda hori aktibista gehiagorekin luzatu daiteke: Gigi Louisa, David Kato eta Titica: Alice Nkom.

2. ZEREGINA: Talde bakoitzak berari esleitutako pertsona aktibista iker-tuko du.

Ondoren, informazio-iturriak aukeratu-tuko dituzte. Informazio garrantzitsua prozesatu ondoren, sintetizatu eta azken produktu batean erakutsiko dute, aktibistaren izena eta argazkia eta haren biografiako datu nagusiak adierazita.

Irakasleek eta ikasleek lanak aurkezteko metodoa aukeratuko dute. Adibidez, horma-irudi sortzailea egin hainbat teknika erabiliz (lapbook-ak, collagea eta abar), edukiak sormenez eta lankidetzaz azaltzeko.

3. ZEREGINA: Azken produktuaren aurkezpena: talde bakoitzak bere lana aurkeztuko du klasean edo ikasgelatik kanpoko publikoaren aurrean, hala nola beste maila bateko ikasleak, familiak eta abar.

Aurreikusitako iraupena:

- **1. zeregina:** 2 ordu (2 saio).
- **2. zeregina:** 2 ordu (2 saio). Beharrezkoa izanez gero, taldeek eskola-orduetatik kanpo lan egin dezakete.
- **3. zeregina:** ordubete (saio 1). Astebeteko epea eman daiteke 2. zereginaren eta 3.aren artean.

*OHARRA: *Ezarritako denbora gutxi gorabeherakoa da. Lanean ari diren ikasleen ikaste-erritmoen, malgutasun instituzionalaren, irakaskuntza-denboren eta abarren arabera egokitzea gomendatzen da.*

Laguntzarako materialak (proposamena):

- Afrika LGTBren helburua da LGBT pertsonen kontinente honetan bizi duten errealitatea erakustea: <http://www.africagbt.org/>
- Afrika ere LGBT da: https://elpais.com/elpais/2013/05/30/africa_no_es_un_pais/1369892700_136989.html
- Kasha Jacqueline Nabagesera: <https://www.casaffrica.es/es/persona/kasha-jacqueline-nabagesera>
- Kenyako Gay eta Lesbianen Koalizioa (GALCK): <https://www.galck.org/>
- Zanele Muholi, Hegoafrikako LGTBIQ komunitate beltzaren bizitza dokumentatzen duen

artista: https://cronicaglobal.elespanol.com/pensamiento/espejos-de-hoy/zanele-muholi-fotografa-negra-lgtbiq_568935_102.html
— <https://www.casaffrica.es/es/persona/zanele-muholi>

Jarduera ixteko:

Ariketan gertatutakoari buruzko go-goeta kolektiborako espazio bat irekiko da. Hona hemen hausnarketa eta eztabaida sortzen lagundu dezaketen zenbait galdera:

- Zer egin zaizue deigarrien?
- Zer ikasi dugu?
- Zertaz ohartu gara?
- Nola sentitu gara?

2. Jarduera:

Izenburua: Kurukan Fuga - Manden Berriaren Gutuna

Kategoria: ZABALDU BEGIRADA

Aurkezpena:

Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala (1948) baino mende batzuk lehenago, Afrikan zabaldu zen eza-gutzen den giza eskubideen lehen aldarrikapenetako bat, eta Gizateriaren Kultura Ondare Immaterialaren parte da 2009tik. Mandengo Gutuna edo 'Manden Kalikan' izeneko da, XIII. mendean Sundjata Keita monarkak, Maliko inperioaren sortzaileak, aldarrikatua. Bere enuntziatuen artean, lehen aldiz jasotzen ditu giza duintasunaren onarpena, bizitzarekiko errespetua, komunitatearekiko elkartasuna eta norbanakoaren askatasuna, esklabotza-sistemaren aurka

Helburu didaktikoak:

1. Afrikak giza eskubideen historiari egiten dion ekarpena ezagutu. Afrikaren herentzia kultural eta soziala identifikatu.

Oinarrizko gaitasun transbertsalak:

1. Hitzezko zein hitzik gabeko komunikaziorako eta komunikazio digitalerako gaitasuna.
2. Ikasten eta pentsatzen ikasteko

- gaitasuna.
3. Elkarbizitzarako gaitasuna.
4. Izaten ikasteko gaitasuna.

Oinarrizko Ikasgai eta Gaitasun diziplinarrak:

1. Geografia eta Historia (Gaitasun sozial eta zibikoa).
2. Balio etikoak (Gaitasun sozial eta zibikoa).

Jarduerarekin transmititu nahi diren funtsezko mezuak:

- Afrikan eskubideak aldarrikatzeko lehen mugimenduak **oso antzinakoak** dira, eta historia osoan etengabeak izan dira.
- Afrikan, **eskubide kolektiboen** onarpena **eskubide indibidualena** bezain garrantzitsua da.

Garapena:

1. **ZEREGINA:** Hasteko, irakasleak jardueraren helburuak eta garapena aurkeztuko dizkie ikasleei.

Ondoren, **"Afrika klik batean"** podcastaren audioa jarriko da ikasgelan, Afrikako kontinentea publiko gaztelaniadunarengana hurbiltzeko pentsatutako espazioa, Mandengo Gutunari buruzko bideo batekin batera.

Maliko inperioa: Podcast (Audioa):

https://www.ivoox.com/imperio-mali-audios-mp3_rf_68241132_1.html

Mandengo Gutuna edo Kurukan fuga:

Bideoa: <https://youtu.be/HPL51bfhnoo>

2. **ZEREGINA:** Ondoren, ikasleekin hausnartzeko eta eztabaidatzeko espazioa ireki da.

Eztabaida sortzen lagundu dezaketen galdera batzuk iradokitzen dira:

1. Zeri buruzkoa da bideoa?
2. Zer egin zaizue deigarrien?
3. Bideoan esaten da Maliko inperioa urre-oparotasunagatik eta estilo arkitektonikoagatik dela ezaguna. Baina beste zer motiborengatik da ezaguna?
4. Zein dira Mandengo Gutunak ezartzen dituen printzipioak? Zein izan ziren haren lorpenetako batzuk?
 - *Giza bizitzarekiko errespetua.*
 - *Askatasun indibiduala.*
 - *Elkartasuna.*
 - *Esklabotzaren abolizioa.*
5. Norbaitek gogoratzen al du zer dioen haurren hezkuntzari buruz?
6. Eta emakumeari buruz?
7. Eta ingurumenari buruz? Zer ezartzen du?
8. Zerbait gehiago gogoratzen duzue? *Atzerritarrarekiko errespetua, gosea asetzea ez da lapurretatzat hartzen eta abar.*
9. Eskubideak ezartzen dituen beste gutunen bat ezagutzen duzue?
 - *Giza Eskubideen 1948ko Aldarrikapen Unibertsala.* Zer ezaugarri ditu Mandengo Gutunak Giza Eskubideen 1948ko Aldarrikapen Unibertsalarekin alderatuta?
 - *Ezagutzen den Giza Eskubideen lehen Gutuna izan daitekeela. Gizateriaren Kultura Ondare Immaterialaren parte da 2009az geroztik.*
 - *Giza Eskubideen 1948ko Aldarrikapen Unibertsala baino askoz antzinakoagoa dela.*
 - *Ahozko tradizioari esker iraun duela belaunaldiz belaunaldi.*

Aurreikusitako iraupena:

- 1. zeregina: 20 minutu.

- 2. zeregina: 30 minutu.

*OHARRA: *Ezarrirako denbora gutxi gorabeherakoa da. Lanean ari diren ikasleen ikaste-erritmoen, malgutasun instituzionalaren, irakaskuntza-denboren eta abarren arabera egokitzea gomendatzen da.*

Laguntzarako materialak (proposamena):

- I Kurukan Fuga edo Mandengo Gutuna: https://es.wikipedia.org/wiki/Kurukan_Fuga
- Zer dio Mandengo Gutunak, Giza Eskubideak aldarrikatzen dituen lehen Gutunak? https://www.youtube.com/watch?v=nSJC-Or_OtQ
- Gizateriaren Kultura Ondare Immaterialaren zerrenda adierazgarria: <https://ich.unesco.org/es/RL/la-carta-del-mandn-proclama-da-en-kurukan-fuga-00290>
- Giza Eskubideen lehen Gutuna Malin sortu zen: https://elpais.com/elpais/2012/03/23/africa_no_es_un_pais/1332521468_133252.html
- Kurukan Fugaren balioaren betierekotasuna: https://elpais.com/elpais/2013/09/16/africa_no_es_un_pais/1379311200_137931.html

Jarduera ixteko:

Ariketan gertatutakoari buruzko go-goeta kolektiborako espazio bat ireki-ko da. Hona hemen hausnarketa eta eztabaida sortzen lagundu dezaketen zenbait galdera:

- Zer egin zaizue deigarrien?
- Zer ikasi dugu?
- Zertaz ohartu gara?
- Nola sentitu gara?

3. Jarduera:

Izenburua: Uharte mortua

Kategoria: TXIRIKORDATU

Aurkezpena:

Jarduera honen bidez, gure egungo gizartearen aniztasunak munduko beste leku batzuetatik datozen pertsonen diskriminazioa ekarri ote duen hausnartuko dute ikasleek, eta horrek Afrikatik Euskadira migratu duten pertsonen tratu-berdintasunik eza ekarri ote duen.

Helburu didaktikoak:

1. Ikasleen artean enpatia, tolerantzia eta ulermena sustatu.
2. Komunitate bat osatzen duten pertsonen artean egon daitezkeen desberdintasunei buruzko hausnarketa eragin, eta desberdintasun horiek ez dutela inoiz beren eskubideak murriztu behar jabetu.
3. Lankidetzak komunitate baten funtzionamendurako duen garrantziaz kontzientziatu.
4. Komunitate batean sor daitezkeen diskriminazio-egoerez jabetu.

Oinarrizko gaitasun transbertsalak:

1. Elkarbizitzarako gaitasuna.
2. Ikasten eta pentsatzen ikasteko gaitasuna.

Oinarrizko ikasgai eta gaitasun diziplinarrak:

1. Balio etikoak.

Jarduerarekin transmititu nahi diren funtsezko mezuak:

- Euskal gizartea kultura, erlijio eta ezaugarri fisiko desberdinak dituzten pertsonen osatzen dute. Pertsona horiek Euskadin garatu eta trebatu dira, askotan oso adin txikia zutela hasita, eta, horrenbestez, adin bereko beste edozein pertsonaren bizi-ibilbide berberetan parte hartu dute.
- Ez dago euskal herritar sentitzeko modu bakarra, asko daude.

Garapena:

Gela hamar bat laguneko taldetan banatuko da. Talde bakoitzeko pertsona bakoitzak barruan txartel bat daukan gutun-azal bat jasoko du. Gutun-azala ireki gabe gordeko dute dinamikaren bigarren zatira arte.

Dinamizatzailleak istorio hau azalduko die taldeei: *“Itsas hondoratze batetik bizirik atera zarete. Uharte mortu baina abegitsu batera iritsi zarete, eta ez dakizue egunen batean handik irten ahal izango zareten, ez baita mapan agertzen eta inork ez baitu aurkitu orain arte”*. Naufragoek elkarbizitzarako arau batzuk idatzi beharko dituzte komunitate txiki bat antolatzeko (baina ez dakite zein rol egokitu zaien: gizona, emakumea, haurra, emakume zaharra...). Taldeko pertsona guztiek idatziko dituzte sortzen diren eta komuni-

tate gisa jarduteko beharrezkotzat jo dituzten bizikidetza arauak.

Komenigarria litzateke dinamizatzaile bat izatea 10 pertsonako talde bakoitzeko. Horren zeregina izango litzateke taldeko kideak dinamizatzea, pertsona guztiek ideiak emanaz parte har dezaten saiatzea eta garapenean sor daitezkeen zalantzak argitzea, baina inoiz ezingo ditu zuzendu, ezta taldearen iritziak aldatu ere (*gida gisa 1. eranskina erabili*).

Elkarbizitzarako arauak ezarri ondoren, taldeko pertsona bakoitzak egokitu zaion rolaren gutun-azala irekiko du. Une horretan, beste eztabaida bat hasiko da taldean, orain arte ezarritako arauen eta komunitateko kide guztien eskubideen arteko bateragarritasuna ikusteko. Hortik aurrera, mota guztietako aldaketak egin ahal izango dira eta behin betiko arauak idatziko dira.

Azkenik, talde bakoitzak komunitate txikirako ezarritako arauak azalduko ditu gutun-azala ireki aurretik eta ondoren, eta aldaketarik egin behar izan duten eta zergatik egin duten azalduko dute.

Aurreikusitako iraupena:

- Ordubete.

Laguntzarako materialak:

- Folioa eta boligrafoa parte-hartzaile bakoitzarentzat.
- Jolasa zuzentzen duen pertsonarentzako gida (1. eranskina).
- Gutun-azalak txartelekin (2. eranskina).

Gogoetarako eta jarduera ixteko galderak:

1. Lehenengo bizikidetza-arauak ezartzean, kontuan hartu al dituzue komunitateko kide bakoitzaren beharrak eta eskubideak? Eta bigarren zatian?
2. Nola sentitu zarete egokitu zai-zuen pertsonaia zein den jakitean?
3. Bizikidetza-arauen bat aldatu behar izan duzue komunitateak funtziona dezan? Zergatik?
4. Nola lortu duzue bizikidetza-arau berriak ezartzeko akordio bat?
5. Zer garrantzi izan dezake kideen arteko lankidetzak komunitate baten funtzionamendurako?
6. Dinamika honen hasieran, talderen batek kontuan izan du komunitate bat pertsona desberdinek osatzen dutela?
7. Komunitatean bizi garela uste duzue?
8. Zertan da dinamikako komunitatea bizi garen komunitatearen antzekoa?
9. Uste duzue bizi garen komunitatean komunitatea osatzen duten pertsona guztien beharrak eta eskubideak errespetatzen direla? Zergatik?
10. Gutako bakoitzak, komunitateko kide garen aldetik, egin dezakegu zerbait elkarbizitza hobetzeko?

1. ERANSKINA: Jolasa zuzentzen duen pertsonarentzako gida

Jolasa zuzentzen duen pertsonak taldeari azalduko dio sortu berri den komunitatearen helburua bizirik irautea dela, kide bakoitzaren beharrei behar bezala erantzunez. Horretarako,

ezinbestekoa da pertsona guztien eskubideak artatu eta zaintzeko oinarritzko arauak ezartzea. Oso litekeena da behar hauetakoren bat izatea, baina ez nahitaez:

1. Biziraupena:

- Ura.
- Elikagaiak.
- Tresnen fabrikazioa...

2. Babesa:

- Etxebizitzak, aterpeak...

3. Osasuna:

- Higienea.
- Gaixoen eta mendekotasuna duten pertsonen zaintza...

4. Hezkuntza:

- Ezagutzen transmisioa edozein arlotan...

5. Justizia:

- Arau bidezkoak guztientzat.
- Gainerako pertsonen eskubideen zaintza eta errespetua

Beste behar batzuei buruz ere hitz egin liteke. Dena dela, ezinbestekoa da arauak komunitateko kide guztiei kasu egin eta guztiak kontuan hartu behar izatea, haien arteko desberdintasunak eta mugak onartuz eta errespetatuz. Inor ezin da baztertu edo artarik gabe utzi; garrantzitsua da pertsona guztiek eskubideak eta betebeharrak bereganatzea, betiere, beren aukerak kontuan hartuta.

Talde bakoitzaren eztabaidan eta azken azterketan ezinbestekoa den beste alderdi bat lankidetzaren garrantzia izango da. Komunitateko pertsona bakoitzak besteen eskura jartzen baldin baditu bere ezagutzak, trebetasunak eta ahalegina, horrek eragina izango du komunitatearen ongizatean nahiz norberaren ongizatean.

2. ERANSKINA: Txartelak:

Txarteletan honako rol hauek ager daitezke:

- Gizon elbarria zara.
- Haurdun dagoen emakumea zara, haurtxo bat izateko zorian.
- Haur indigena zara. Uhartea eta naturaren baliabideak ezagutzen dituzu.
- Emakume soldadua zara. Istripu baten ondoren, esku bat galdu eta "maingu" zaude.
- Langilea zara, gizonezkoa. Zure hirian eraikuntzan lan egiten zenuen, baina, zure bizilekua beste herrialde batera aldatu ondoren, inork ez zintuen berriro kontratatu.
- Emakume intelektuala zara. Oso famatuak izan diren abentura-liburuak idatzi dituzu.
- Gizon itsua zara. Itsu gelditu aurretik arrantzale profesionala zinen.
- Emakume gaizkilea zara. Urte batzuk eman dituzu kartzelan.
- Emakume afrikarra zara. Zure herrialdean aurpegia estalita eramatera behartzen zintuzten, ezin zenuen ikasi, ezin zenuen lan egin, jendaurrean hitz egin eta irribarre egin ere ez. Hondoratu den itsasontzian zure herrialdetik ihesi bidaiatzen ari zinen.
- Arraza beltzeko agurea zara.
- Hamaika urteko neskatua zara.
- Gizon astronauta zara. Ilargira bidaiatu duzu.
- Ijito arrazako emakumea zara.
- Oso herrialde aberatseko ministroa zara.
- Emakume alkoholikoa zara.

